

19/
112

Schweizisk samregering

Det schweiziska regerings-system som innefattar permanent samverkan mellan flera eller alla större partier har nu med utomordentlig framgång fungerat i 67 år. Vid förbunds-rådsvalet 1892 insattes för första gången en medlem av det katolska minoritetspartiet i det tidigare endast av radikaler bestående förbundsrådet, och dessa båda partier, som länge tillsammans hade ett överväldigande flertal inom representationen, blev sedan under årtionden innehavare av regeringsmakten. Då proportionalism efter författningsinitiativ och folkomröstning infördes år 1918 bröts de båda härskande partiernas dominans genom att två partier, socialdemokraterna och bondepartiet, som hindrats av majoritetsvalssystemet, blev starkt representerade i nationalrådet. År 1929 drogs den första konsekvensen av det nya läget genom att bondepartiet fick en plats i förbundsrådet. Den schweiziska socialdemokratins under lång tid extrema radikalism var huvudskälet till att regeringssamverkan först under andra världskriget utsträcktes till detta parti, som 1943 fick en regeringsplats. Denna fullständiga samregering fortsatte dock endast till 1953, då konflikt i en skattefråga orsakade socialdemokraten Webers avgång. Sedan dess har radikaler med tre platser, de konservativa med tre platser och bondepartiet med en plats innehaft regeringsmakten, stödda på bortåt två tredjedelar av nationalrådet.

Denna ordning, som innebär att samregeringsprincipen inte helt blivit tillämpad, har länge ansetts otillfredsställande på skilda håll. Socialdemokraterna, ungefär lika starka som radikaler och konservativa, har krävt en representation på två platser i förbundsrådet. Inom de andra partierna har många velat gå med på detta krav dels för att helt tillämpa samregeringstanken, dels med hänsyn till socialdemokratins växande moderation. Men det har varit besvärligt att finna en lösning, särskilt därför att förbunds-råden brukar omväljas tills de frivilligt avgår; ett tillräckligt antal vakanser har inte uppstått för att man utan svårigheter skulle kunnat tillgodose socialdemokraternas fordran. Ibland har man rent av tänkt sig en ökning av förbunds-rådens antal från sju till nio för att få en fullständig samregering till stånd.

Nu har äntligen en lösning kunnat uppnås. Valen i november innebar en stabilisering av läget; socialdemokraterna och radikaler fick vardera 51 platser i nationalrådet, de konservativa 47, bondepartiet 23, medan de återstående 24 mandaten tillföll skilda småpartier. Vidare avgick av ålders- eller hälsoskäl inte mindre än fyra förbundsråd, tre konservativa och en radikal, och därmed blev en stor reorganisation av regeringen möjlig. Bland de borgerliga fanns visserligen grupper som ville hålla socialdemokraterna utanför, men samregeringsprincipen var vägledande för flertalet inom alla

partier. Därför kunde vid torsdagens val av regering en verklig proportionalism genomföras: de tre stora partierna, även socialdemokraterna, fick två platser var och bondepartiet en plats. Regeringen företräder alltså en överväldigande majoritet inom parlamentet, 172 av 196 medlemmar av nationalrådet och ett ännu större flertal inom kantonernas speciella representation, ständerrådet. De båda radikaler, utrikesminister Petitpierre (som blir president för nästa ettårsperiod) och försvarsminister Chandet, blir regeringens veteraner.

Varje förbundsråd väljes för

sig med krav på absolut majoritet; för varje valomgång utmönstras den kandidat som fått det lägsta antalet röster. Därigenom blir det möjligt för alla riktingar att öva inflytande på personvalet, även om man är överens om mandatfördelningen mellan partierna. Följden blev vid detta val att en socialdemokratisk kandidat, partiofördanden Bringolf — som ansågs för gammal och tillika angreps som förutvarande kommunist — slogs ut till förmån för en annan socialdemokrat.

Den livliga pressdebatten före regeringsvalet har stått på ett mycket högt plan. Hetsiga partibetonade utfall har varit sällsynta, kandidaternas sakliga kompetens har diskuterats med ett intresse som vi knappast kan tänka oss i Sverige. Denna debatt och samregeringsprincipens totala genomförande visar den schweiziska demokratins höga nivå.